

Asia: VN/25102/2023

Hallituksen esitysluonnos eduskunnalle valtion aluehallintouudistusta koskevaksi lainsäädännöksi

Kohta 1. Tässä voitte kommentoida Lupa- ja valvontavirastoa koskevaa lakiehdotusta (liite 1), sen säännökohtaisia perusteluja, sitä koskevia yleisperusteluosuuksia ja muita lukuja hallituksen esityksessä (liite 4) sekä valtioneuvoston asetusta Lupa- ja valvontavirastosta (liite 6) vastaamalla seuraaviin kysymyskokonaisuuksiin: Muutos- ja korjausehdotuksia Lupa- ja valvontavirastoa koskevaan lakiehdotukseen ja sen säännökohtaisiin perusteluihin. Kommentit Lupa- ja valvontavirastoa koskeviin yleisperusteluihin ja muihin lukuihin hallituksen esityksessä. Muutos- ja korjausehdotukset valtioneuvoston asetukseen Lupa- ja valvontavirastosta.

Onko teillä kommentoitavaa kohtaan 1? Pakollinen kysymys. Mikäli ei, voitte siirtyä kohtaan 2.

Kyllä (vastauskohdat aukeavat, jos tämä vaihtoehto valitaan)

Luku 1 Yleiset säännökset (1-3 §)

Kommenttinne näistä pykälistä

Lupa- ja valvontaviraston tehtäviin (3§) tulisi lisätä ympäristövahinkopäivystystehtävä, jota ELY-keskukset ovat kokeiluluonteisesti loppuvuodesta 2022 kehittäneet ja joka 2024 laajeni valtakunnalliseksi. Toiminnalla tuetaan pelastusviranomaisten ja pelastuslaitosten sekä Rajavartioston tehtävää ja varmistetaan ympäristö- ja luontoarvojen huomiointi onnettomuustilanteiden torjuntatöissä. Ympäristö- ja luontoarvoihin liittyvän lupa- ja valvontaviraston asiantuntemuksen saatavuus ympärivuorokautisesti päivystyksen kautta on tärkeää ympäristö- ja luontovahinkojen estämiseksi tai vahinkojen minimoimiseksi ja on siten myös keskeinen varautumistehtävä.

Luku 2 Organisaatio (4 §)

Kommenttinne tästä pykälästä

Lupa- ja valvonta viraston ympäristöosaston organisoitumista ja toimintaa alueilla olisi hyvä määritellä tarkemmin säädösten tasolla. Ympäristöosaston käsittelemät asiat liittyvät fyysiseen ympäristöön ja ne edellyttävät usein aluetuntemusta, maastokäyntejä ja valvontakäyntejä. Säädöspohjan mahdollistamana valtakunnallisen lupa- ja valvontaviraston osastojen organisoituminen voi muodostua valtakunnallisista toimintayksiköistä tai alueellisista toimintayksiköistä tai näistä molemmista. Organisoitumista voidaan muuttaa osaston työjärjestystä muuttamalla, mikä ei välttämättä ole riittävien ja yhtenäisten palveluiden turvaamisen kannalta tarkoituksenmukaista.

Viraston toimipaikoista, työskentelypaikoista sekä mahdollisista, ympäristötoimialan kannalta loogisista, aluejaotuksista olisi hyvä määrätä säädöksissä ainakin yleisellä tasolla. Luonnoksen mukaan mahdollisen alueellisen organisoinnin yhteydessä niiden tulee perustua maakuntajakoon huomioiden muiden viranomaisten aluejako, mitä voidaan pitää hyvänä lähtökohtana, kunhan huomioidaan ympäristötoimialan sisällön kannalta toimivat kokonaisuudet (kuten vesienhoidon alueet), jotka poikkeavat esim. Sosiaali- ja terveydenhuollon yhteistyöaluejaosta.

Ympäristöosastolle määritelty yleisen edun yksikkö

Lakiluonnoksen mukaan ympäristöosastolla on yleistä etua ympäristöä koskevassa päätöksenteossa ja muutoksenhaussa valvova yksikkö, jolla on yleisen edun valvontatehtävässään itsenäinen ratkaisuvallta. Yksikön itsenäisyys on tärkeää, ja tästä on tarpeen säätää lain tasolla, vaikka yksityiskohtaisemmista toimintatavoista päätettäisiinkin työjärjestyksessä. ELY-keskuksen näkemyksen mukaan valtionhallinnon tiedossa olevan resurssikehityksen perusteella voi kuitenkin olla vaikeaa määritellä ja resursoida erillinen riippumaton yksikkö, joka muiden tehtävien ohella kävisi läpi kaikki lupapäätökset ympäristön yleisen edun näkökulmasta. Tulisi siis harkita, voiko yksikön toiminta nojata esim. kokoonpanoihin, jotka kootaan tarvittaessa eri yksiköiden riippumattomista asiantuntijoista.

Yksikön valvonta LVV:n päätöksiä kohtaan olisi ilmeisesti jälkivalvontaa, eikä se antaisi ohjausta päätöksien valmisteluvaiheessa. ELY-keskuksen näkemyksen mukaan olisi resurssien näkökulmasta tehokkaampaa valvoa päätöksiä ennakolta. Tämä olisi omiaan vähentämään valituksia viraston omista päätöksistä, mutta vaatisi asianmukaiset resurssit.

Lupa- ja valvontatehtävien kokoaminen lupa- ja valvontavirastoon mahdollistaa uutta yhteistyötä ja nopeampia toimintatapoja lupavalmisteluun, mutta toisaalta valvojien näkemysten dokumentointi ei enää toimi samalla tavalla kuin nykytilanteessa. On syytä olettaa, että lupa- ja valvontaviraston sisäisen yhteistyön ja uusien toimintatapojen kautta lupakäsittelyyn annetut näkökulmat tulevat pääosin huomioiduiksi, kulloinkin asioita käsittelevän lupakokoonpanon antamissa päätöksissä. Kuitenkin on mahdollista, että lupakokoonpanossa olevat esittelijä ja ratkaisija eivät kaikissa päätöksissä huomioi kaikkia saatuja näkemyksiä tai saadut kommentit ovat osin ristiriitaisia, jolloin päätöksenteossa joudutaan tekemään valintoja. Jatkovalmistelussa onkin syytä turvata se, että

valvonta ja luvitus muodostavat yhtenäisen kokonaisuuden ja eri näkökulmat sovitetaan yhteen. Lupapäätösten suuren määrän takia jälkivalvonnan järjestäminen kaikkiin tehtyihin päätöksiin ei tiukassa resurssitilanteessa liene käytännössä mahdollista erillisen yleisen edun valvontayksikön toimesta.

Luku 3 Johtaminen (5-8 §)

Kommenttinne näistä pykälistä

-

Luku 4 Ohjaus (9-12 §)

Kommenttinne näistä pykälistä

10 §:n 2 momentissa tulisi säätää, että yhteensovittamisryhmässä on edustettuna myös Lupa- ja valvontavirasto. Tämä olisi eduksi sille, että yhteistoimintaryhmä voi tehdä päätöksiä mahdollisimman hyvän tilannekuvan pohjalta. Tämä voitaisiin järjestää esimerkiksi pääjohtajan jäsenyydellä tai läsnä- ja puheoikeudelle kokouksissa.

Luku 5 Viraston erinäisiä tehtäviä koskevat säännökset (13-16 §)

Kommenttinne näistä pykälistä

13 §:ssä säädettäisiin varautumisen alueellisen yhteistyön järjestämisestä varautumisen yhteistyöalueilla. Järjestely vastaisi pitkälle nyt vallitsevaa tilannetta ja Lupa- ja valvontaviraston tehtävät aluehallintoviraston tehtäviä. Aluehallintouudistuksen aikataulu huomioiden tämä on perusteltua, mutta alueellisen varautumisen toteutusmallin muutostarpeet on otettava valmisteluun viivytyksettä, koska ehdotettu malli ei vastaa alueiden tarpeisiin, esimerkiksi maakunnallisten yhteistyörakenteiden ylläpidon ja läsnäolon; tilannekuvan tuottamisen, ylläpidon ja toimittamisen, eikä elinkeinoelämän näkemysten huomioimisen osalta. Lisäksi nykyisen kaltaisen toimintamallin jatkaminen aiheuttaa päällekkäistä toimintaa Lupa- ja valvontaviraston ja muiden toimijoiden, kuten maakunnallisten valmiusfoorumien välillä.

Luku 6 Virkojen täyttäminen ja erityiset kelpoisuusvaatimukset (17-21 §)

Kommenttinne näistä pykälistä

-

Luku 7 Erinäiset säännökset (22-29 §)

Kommenttinne näistä pykälistä

27 §: On hyvä, että kehittämis- ja hallintokeskuksella on mahdollisuus tuottaa LVV virastolle asiakirjojen ja tietoineistojen käsittely- ja arkistointipalveluja eli sama kuin elinvoimaketuksilla. On tärkeää päästä asianhallinnassa samaan järjestelmään sekä vanhoissa että tulevaisuudessa asioissa, kuten esimerkiksi nykyään USPA-järjestelmään on pääsy sekä ELY-keskuksilla että aluehallintovirastoilla.

Luku 8 Voimaantulo ja siirtymäsäännökset (30-36 §)

Kommenttinne näistä pykälistä

-

Luku 1 Asian tausta ja valmistelu

Kommenttinne tästä luvusta

-

Luku 2 Nykytila ja sen arviointi

Kommenttinne tästä luvusta

Kohta: 2.2.1.3 Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset

Ympäristötehtävät

Hallituksen esitysluonnoksen nykytilanarvioinnissa jää vähälle painoarvolle toteutuneen resurssikehityksen vaikutusten arviointi ympäristöllisten lupa- ja valvontatehtävien sujuvalle hoitamiselle. Varsinkin ELY-keskuksissa resurssien kokonaiskehitys suhteessa ympäristölainsäädännön edellyttämiin tehtäviin ja työmääriin on selkeä juurisyy, joka vaikuttaa tehtävien hoidon tasoon. Valtakunnallisella toimivallalla resurssitilanne ei välttämättä ratkea, vaan se vaatii mm. substanssilainsäädännön muutoksia. Arvioinnissa tuodaan hyvin esille ELY-keskusten henkilöstömäärän supistuminen vuosina 2013-2017 yli neljänneksellä (4000htv -> 2950 htv) tehtävien säilyessä ennallaan. Tämän jälkeen resurssivajetta on korvattu määräaikaisella rahoituksella. Samassa yhteydessä todetaan kokonaisuutena arvioiden aluehallinnon virastojen ympäristötoimialalla saavuttaneen toiminnalliselle tuloksellisuudelle asetetut tavoitteet hyvin sekä pidemmällä aikavälillä, että viime vuosina.

Kohta 2.2.2 Kielellisten oikeuksien toteutuminen

Elinkeino-, liikenne ja ympäristökeskukset

Nykytilanarvioinnissa on jäänyt huomioimatta se, että Etelä-Pohjanmaan ELY-keskuksen toimialue Y-vastuualueen ja L-vastuualueen tehtävissä kattaa Pohjanmaan ELY-keskuksen toimialueen. Näissä tehtävissä kolme pohjalaismaakuntaa (Etelä-Pohjanmaa, Pohjanmaa ja Keski-Pohjanmaa) kattavalla toimialueella väestöstä 22 % on ruotsinkielisiä. Etelä-Pohjanmaan ELY-keskus palvelee asiakkaita nykytilanteessa sujuvasti myös ruotsin kielellä ja toimii kaksikielisenä työyhteisönä.

Luku 3 Tavoitteet

Kommenttinne tästä luvusta

-

Luku 4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset

Kommenttinne tästä luvusta

Kohta 4.2.5.1 Lupa- ja valvontavirastoon siirtyvät viranomaistehtävät ja vaikutukset organisaatioon

Ympäristötehtävät

Etelä-Pohjanmaan ELY-keskus huomauttaa, että esityksessä vesienhoidon tehtävät jakaantuvat LVV:n ja elinvoimakeskuksiin. Koska vesienhoidon edistämistehtävät ja niiden koordinointi tapahtuu elinvoimakeskuksissa, tulee näiden tehtävien riittävä vakituinen resurssi turvata myös elinvoimakeskuksissa. Vesienhoidon ja luonnonsuojelun edistämishankkeiden valmistelu, toteutus sekä ulkopuolisen EU-rahoituksen saaminen ja tehokas käyttö edellyttää riittävää vakituista henkilöresurssia elinvoimakeskuksissa.

Vesienhoidon kunnostus- ja hoitohankkeiden sekä EU-rahoitteisten kehittämishankkeiden toimeenpano edellyttää yhteistyötä elinvoimakeskusten ja lupa- ja valvontaviraston kanssa. Näiden hankkeiden valmistelussa ja toimeenpanossa on vakinaisella vesienhoidon henkilöstöllä, joka pääsääntöisesti sijoittuu LVV:oon, merkittävä rooli. Tämä aiheuttaa haasteita hankkeiden toteutukselle ja erityisesti uusien hankkeiden valmistelulle ja niihin tarvittavan omarahoitussuuden keräämiselle. Täten on varmistettava, että LVV:n henkilöstö voi osallistua kehittämishankkeiden suunnitteluun ja toteutukseen tai vaihtoehtoisesti resurssit pitää turvata EVKssa.

Luonnonsuojelutehtävät jakautuvat pääsääntöisesti selkeästi kahden viraston välille. Luonnonsuojelun toteutuksen ja laji- ja luontotyypisuojaus osalta tehtäviä sijoittuu kuitenkin molempiin virastoihin, mikä vaatii lausuntojen pyytämistä ja muuta päällekkäistä työtä ja sitä myöten lisäresurssien tarvetta nykytilanteeseen verrattuna. Esimerkiksi luonnonsuojelun toteuttamisen vapaaehtoisten tehtävien sijoittaminen elinvoimakeskuksiin ja lakisääteisten lupa- ja valvontavirastoon edellyttää samantyyppistä osaamisen ja paikallisen toimintavalmiuden turvaamista kahdessa organisaatiossa.

Ohessa esimerkkejä tehtävistä, jotka edellyttävät lupa- ja valvontaviraston ja elinvoimakeskusten välistä yhteistyötä:

- LS-lain mukaiset avustukset (luku 4) elinvoimakeskus (avustuksen koskiessa luonnonsuojelualueita tai rajauspäätöskohteita, tulee etukäteen olla yhteydessä lupa- ja valvontavirastoon)
- Toteutus:

- o Ohjelmat, Natura ja kaavojen SL ☒ lupa- ja valvontavirasto; suojeltavaan alueeseen voi sisältyä myös muuta kuin em. aluetta, jos se on luonnonsuojelullisista syistä perusteltua. Lupa- ja valvontavirasto voi myös toteuttaa suojelualueena ls-lain luontotyyppi- tai lajikohteen
- o Vapaaehtoinen (Metso/Helmi) ☒ elinvoimakeskus. Elinvoimakeskus voi perustaa suojelualueen myös kaavan SL-alueelle, jos kohde täyttää vapaaehtoisen ohjelman kriteerit
 - YSA-alueiden hoitosuunnitelmien hyväksyntä ☒ lupa ja valvontavirasto
- o YSA-alueiden hoitosuunnittelu ☒ elinvoimakeskus
 - LS-lain luontotyypit
- o rajauspäätökset ☒ lupa- ja valvontavirasto
- o Luontotyyppien hoito ☒ elinvoimakeskus (pyydetty lupa- ja valvontaviraston lausunto)
 - Eliölajit:
- o Rajauspäätökset ☒ lupa- ja valvontavirasto
- o Hoito -> elinvoimakeskus

Kansalaisten kannalta tärkeän yhtenäisen palvelun tuottamiseksi, tulisi elinvoimakeskusten ja lupa- ja valvontaviraston välinen yhteistyö turvata säädösten tasolla.

ELY-keskus toteaa, että vaikutusten arvioinnissa olisi hyvä nostaa esiin se, että ongelmaksi voi pidemmällä aikajänteellä muodostua asiakastuntemuksen, paikallistuntemuksen ja aluetuntemuksen heikentyminen ja sitä kautta aiheutuvat muutokset asiakaskokemukseen ja asioiden käsittelyyn. Näitä vaikutuksia olisi hyvä pyrkiä lieventämään jatkotyössä.

Luku 5 Muut toteuttamisvaihtoehdot

Kommenttini tästä luvusta

-

Luku 8 Lakia alemman asteinen sääntely

Kommenttini tästä luvusta

-

Luku 9 Voimaantulo

Kommenttini tästä luvusta

-

Luku 11 Suhde muihin esityksiin

Kommenttinne tästä luvusta

-

Luku 12 Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys

Kommenttinne tästä luvusta

-

Muutos- ja korjausehdotukset valtioneuvoston asetukseen Lupa- ja valvontavirastosta

Kommenttinne asetuksesta

-

Kohta 2. Tässä voitte kommentoida elinvoimakeskuksia sekä kehittämis- ja hallintokeskusta koskevaa lakiehdotusta (liite 2) ja sen säännöskohtaisia perusteluja, sitä koskevia yleisperusteluosuuksia ja muita lukuja hallituksen esityksessä (liite 4) sekä valtioneuvoston asetusta elinvoimakeskuksista sekä kehittämis- ja hallintokeskuksesta (liite 7) vastaamalla seuraaviin kysymyskokonaisuuksiin: Muutos- ja korjausehdotuksia elinvoimakeskuksia sekä kehittämis- ja hallintokeskusta koskevaan lakiehdotukseen ja sen säännöskohtaisiin perusteluihin. Kommentit elinvoimakeskuksia sekä kehittämis- ja hallintokeskusta koskeviin yleisperusteluihin ja muihin lukuihin hallituksen esityksessä sekä muutos- ja korjausehdotukset valtioneuvoston asetukseen elinvoimakeskuksista sekä kehittämis- ja hallintokeskuksesta.

Onko teillä kommentoitavaa kohtaan 2? Pakollinen kysymys. Mikäli ei, voitte siirtyä kohtaan 3.

Kyllä (vastauskohdat aukeavat, jos tämä vaihtoehto valitaan)

Luku 1 Elinvoimakeskuksia koskevat yleiset säännökset (1-5 §)

Kommenttinne näistä pykälistä

3 §:n 1 momentissa on muun ohella esitetty säädettäväksi elinvoimakeskusten päätoimipaikoista ja toimipaikoista valtioneuvoston asetuksella. Elinvoimakeskusten toimipaikoista säätäminen valtioneuvoston asetuksella on perusteltua, millä viraston alueellista läsnäoloa kaikissa maakunnissa varmistetaan. Sen sijaan elinvoimakeskusten päätoimipaikoista ei tule säätää. Päätoimipaikoista säätämättä jättäminen osoittaisi modernia sekä nykyistäkin tilannetta vastaavaa ajattelua ja toimintatapaa monipaikkaisessa työn tekemisessä. Jättämällä päätoimipaikoista säätämättä ei keskitettäisi johtoa, esihenkilöitä, esikuntatehtäviä eikä pidemmän päälle muutakaan asiantuntemusta muutamaankasvukeskukseen. Sen sijaan tulisi säätää, että elinvoimakeskuksilla on

toimipaikat jokaisessa maakunnassa. Pelkkä toimipaikkastatus osoittaisi maakuntien tasapuolisempaa asemaa aluehallinnossa, millä on suuri merkitys keskeisten yhteistyötahojen, erityisesti maakunnan liittojen, kanssa toimittaessa. Lain 3 §:n 1 momentin yksityiskohtaisiin perusteluihin tulisi tehdä vastaavat muutokset eli poistaa päätoimipaikasta säätäminen ja lisätä tekstiin edellä olevia perusteita. Käsitteistö tulisi yhtenäistää lakitekstin mukaiseksi.

2 § Yleisesti on todettava, että osa lakiesitykseen kirjatuista tehtävistä kaippaa täsmennyksiä. Toisena yleishuomiona on, että tehtäväkirjaukset ovat joiltain osin puutteellisia. Esimerkiksi rakennemuutostilanteiden koordinaatio ja muualla säädetyt ennakoititehtävät ovat jääneet kokonaan paitsioon. Myös ilmastotyön edistäminen on suureen painoarvoonsa ja poikkileikkaavuuteensa nähden kevyesti sanoitettu, mikä nostaa huolenaiheita resursointimahdollisuuksien suhteen.

2 § kohdat 1, 4 & 5. Nykyisten E-vastuualueen TEM-tehtävien määrittely ja palvelusisältö nostaa kysymyksiä, jos sitä peilataan nykytilanteeseen tai historiaan. Kaikki varsinaiset palvelutuotteet sekä työllisyydenhoidon että yrityspalvelujen osalta ovat joko lakkautettu, siirretty, keskitetty tai ne poistuvat TE2024-uudistuksen myötä ensi vuoden alusta alkaen. Edellä todettu koskee muita paitsi rakennerahastoja hallinnoivia ELY-keskuksia ja niiden ympärille rakennettavia elinvoimakeskuksia. Lakiesityksen mukaan monessa elinvoimakeskuksessa tehtävät ovat lähinnä koordinaatiota, palveluohjausta ja verkostomaista aluekehityskumppanuutta, joilla ei ole vahvaa valtion talousarvion tehtäväluokituksiin kytkeytyvää perustaa. Myönteistä toki on, että erikseen säädettyjen tehtäväalueiden ohella tehtävät, kuten esimerkiksi aluekehittäminen, työelämän laadun edistäminen, verkostotyö, sekä neuvonta- ja ohjaustehtävät, laissa ylipäätään huomioidaan. Näiden jokseenkin täsmennyttämiä tehtävien ympärille on kuitenkin vaikea rakentaa vahvaa toimintamandaattia, mikäli konkreettiset työkalut puuttuvat.

Asiaan on kiinnitettävä huomiota myös sen vuoksi, että hallitusohjelmaan on kirjattu tavoitteeksi muodostaa vahvoja elinvoimakeskuksia, joilla kirjaukseen viitaten pitäisi olla tosiasiallista vaikuttavuutta aluekehitykseen. Asiantila voisi muuttua, mikäli EU:n alue- ja rakennepolitiikan rahastojen rahoitustehtävät osoitettaisiin laissa selkeästi jokaiselle elinvoimakeskukselle. Tämä ratkaisu olisi keskeinen parannus elinvoimakeskuksen alueellisen roolin ja vaikuttavuuden kannalta. Olisi tärkeää, että lakisäätöihin tehtäviin oleellisesti liittyvät rahoituspalvelut ovat lähellä kunkin elinvoimakeskuksen alueella toimivia työllisyydenhoidon viranomaisia, asiakkaita ja kumppaneita.

Hallituksen esityksen mukaan alueellisen työllisyyden edistämisen tehtävässä elinvoimakeskukset toimisivat yhteistyössä alueellaan olevien työllisyysalueiden kanssa. Etelä-Pohjanmaan ELY-keskuksen arvion mukaan kerran vuodessa järjestettävä yhteistyö- ja seurantakeskustelu ei ole riittävä toimi edistämään työmarkkinoiden alueellista toimivuutta työvoimapolvelujen hajautuvassa järjestämisrakenteessa. Vuorovaikutuksen työllisyysalueiden kanssa tulee olla jatkuvaa ja elinvoimakeskuksella tulee olla tavoitehakuisia keinoja työllisyysalueiden yhteistyön ja vertaiskehittämisen edistämiseen.

Riskinä nähdään myös se, että tosiasiallisesti etupäässä koordinoivassa roolissa olevien elinvoimakeskusten pääsy erilaisiin tietojärjestelmiin tulee olemaan rajallista tai kokonaan säädöksillä ulosrajattua. Tämä hankaloittaa laissa kirjattujen tehtävien (kuten työllisyyden ja maahanmuuton edistäminen, työvoiman osaamisen kehittäminen) hoitamista sekä niissä tarvittavan osaamisen ja tietopohjan ylläpitämistä ja kehittämistä. Etelä-Pohjanmaan ELY-keskus esittää, että lakia työvoimapalvelujen järjestämisestä muutettaisiin niin, että elinvoimakeskusten tiedonsaantioikeuksia täsmennettäisiin valtakunnalliseen tietovarantoon pääsyn osalta sekä laajennettaisiin pseudonymisoidun raakadatan osalta.

Jatkuvan oppimisen ja ohjauksen kokonaisuus on merkittävä tulevien elinvoimakeskusten tehtävä. Tehtävässä tulisi huomioida jo lainsäädäntötasolla yhteistyökuviot Jatkuvan oppimisen ja työllisyyden palvelukeskuksen (Jotpa) kanssa.

2 § kohta 3 Lääninhallituksista siirtyi ELY-keskuksiin 1.1.2010 ei varsinaisesti tienpitoon liittyviä varautumistehtäviä, kun liikennelupa-asiat ja valtiovavun joukkoliikenteen järjestämisen tehtävät siirtyivät ELY-keskuksiin. Liikennelupa-asiat siirtyivät Traficomiin muutama vuosi sitten. Nyt aluehallintouudistuksen myötä myös joukkoliikenneasiat siirtyvät Traficomiin.

Elinvoimakeskusten mahdollisuudet perustaa poikkeusoloissa kuljetusohjausyksiköitä ovat hyvin rajalliset, kun julkisen henkilöliikenteen tehtävät ja niitä hoitava henkilöstö siirretään Traficomiin. Kuljetusohjausyksiköiden toiminta olisi luontevampaa olla Traficomien vastuulla. Keskeisimmin ne liittyvät evakuointikuljetuksiin ja siinä henkilökuljetusverkostot ovat avainasemassa.

ELY-keskuksen nykyistä roolia tieliikenteen polttonesteen säännöstelyssä tulisi vielä pohtia aluehallintouudistuksen yhteydessä. Useammassa ELY-keskuksessa tieliikenteen polttonesteen säännöstelyasioihin vastuutetut henkilöt hoitavat julkisen henkilöliikenteen tehtäviä ja ovat siirtymässä Traficomiin. Tieliikenteen polttonesteen säännöstely ei liity mitenkään alueelliseen tienpitoon ja ko. tehtävä sopisi jatkossa Traficomille paljon paremmin kuin elinvoimakeskukselle.

3 §. Elinvoimakeskuksista on muotoutumassa hyvin erilaisia ja erikokoisia sekä tehtäväsällöltään että toimintamandaatiltaan, vastoin hallitusohjelmaan kirjattua tavoitetta. Asetustason säädäntö lähtee kolmen osaston vähimmäismäärästä ja määrittelee niiden tehtäväalueet hallinnonaloittain, mikä tuottaa haasteita pienimmissä elinvoimakeskuksissa. Asetuksen pohjalta rakennetuissa osastoissa henkilöstövahvuus vaihtelisi suuresti ja osa osastoista (eritoten TEM- ja liikennetehtävät) jäisivät todella pieniksi ja tehtäväkirjoltaan ohuiksi. Hallinto- tai ohjausperusteisen organisointilogiikan rinnalla olisi tarkasteltava vahvemmin myös asiakasnäkökulmia ja monialaisuutta, mikä palvelisi osaltaan myös virastojen sisäisen ja ulkoisen yhteistyön kehittämistä.

Lisäksi pohjalaismaakuntien (Etelä-Pohjanmaa, Keski-Pohjanmaa, Pohjanmaa) osalta asetuksessa on päädytty loogisia toimintakokonaisuuksia pilkkoviin ratkaisuihin, jotka hankaloittavat

organisoidumista, verkostotyötä, asiakaspalvelua ja tuottavat lisäkustannuksia. Etelä-Pohjanmaan ELY-keskus pitää esitystä tältä osin toimintaa vaarantavana. Etelä-Pohjanmaan ELY-keskus on toiminut ympäristö- ja liikennetehtävissä sekä Seinäjoella että Vaasassa 15 vuotta kaksikielisenä ja sama henkilöstö kykenee nykyisellä organisaatiorakenteella tuottamaan palvelut jatkossakin kaikissa kolmessa pohjalaismaakunnassa.

4 §. Tehtävien keskittämisiä ja yliaalueellisia vastuita tulisi analysoida kokonaisvaltaisemmin. Varsinaisia arviointeja lakiesityksessä kirjattujen reunaehtojen toteutumisesta ei ole asetuksessa esitettyjen muutosten tueksi esitetty. Julkisen sektorin huomattavien säästöpainoiden vuoksi olisi erittäin tärkeää, että kustannusvaikutukset punnitaan huolellisesti. Myös eri politiikkasektoreiden rajapintoja ja esitettyjen muutosten vaikutuksia kuntasektorin toimijoiden tehtäväkenttään on tunnustettu esityksessä puutteellisesti.

Luku 2 Elinvoimakeskusten ohjaus ja johtaminen (6-12 §)

Kommenttinne tästä pykälästä

Ohjauksen osalta pyrkimyksen toivoisi olevan suuntaan, jossa eri ministeriöiden roolit olisivat selkeät ja elinvoimakeskusten tulosohtaus rakennettaisiin selkeästi yhteisen sopimuksen (strateginen tulossopimus) pohjalle. Asetukseen kirjattu määrärahojen kytkentä yhteiseen tulossopimukseen vahvistaa tulosjohtamisen painoarvoa ja antaa strategista selkänjojaa myös virastokohtaiselle johtamiselle. On myös tärkeää huomioida, että lakiin kirjattu ohjausyhteistyö vaatii myös resursseja, jotka erityisesti yleisohjaavan ministeriön osalta tulisi varmistaa.

8 §:n 2 momentissa tulisi säätää, että yhteensovittamisryhmässä on edustettuna myös elinvoimakeskukset. Tämä on välttämätöntä, jotta yhteistoimintaryhmä voi tehdä päätöksiä mahdollisimman hyvän tilannekuvan pohjalta. Vastaava edustus on tällä hetkellä myös ELY-keskusten johtoryhmässä. Käytännössä elinvoimakeskusten edustaja yhteensovittamisryhmässä voisi olla esimerkiksi elinvoimakeskusten ylijohtajien kulloinenkin puheenjohtaja, mutta asiasta säätäminen tällä tarkkuudella ei ole tarpeen.

Elinvoimakeskusten moninaisuus ja asetustasolla määritelty vastuiden ja tehtäväkavalkadin erilaisuus on haaste myös ohjauksen näkökulmasta ja heikentää myös poikkihallinnollisen toiminnan edellytyksiä alueilla.

Päätoimisen ylijohtajan malli on kannatettava. Tärkeää on, että johtajalla on riittävät toimivaltuudet organisoida viraston toiminta tarkoituksenmukaisella tavalla ja johtaa monialaista virastoa aidosti.

Kysymyksiä herättää osastojen johtaminen, koska joidenkin osastojen tehtäväarsenaali ja tulosvastuu on saatavilla olevien tietojen perusteella jäämässä varsin ohueksi. Etelä-Pohjanmaan ja

Pohjanmaan elinvoimakeskusten osalta liikennetehtävien pilkkominen tuottaa merkittäviä haasteita myös ohjaukselle ja johtamiselle. Esitetyllä mallilla Etelä-Pohjanmaan elinvoimakeskuksen osastopäällikön vastuulla olisi vain maanteidenpitoon liittyvät tehtävät, ja Pohjanmaan elinvoimakeskuksen osastopäällikön vastuulla olisi liikennejärjestelmän toimivuuteen, liikenneturvallisuuteen sekä tie- ja liikenneoloihin liittyvät tehtävät. On epäselvää, miten kokonaisuutta johdetaan ja tuloksellisuudesta vastataan Väylävirastolle.

9 §:n (Elinvoimakeskusten johtaminen) momentin 4 yksityiskohtaisissa perusteluissa sivulla 214 on todettu, että elinvoimakeskusten johtoryhmän jäsenenä tulisi ylijohdajan lisäksi olla ainakin osastopäälliköt. Tähän luetteloon johtoryhmän jäsenistä olisi syytä lisätä henkilöstön edustaja.

Luku 3 Kehittämisen- ja hallintokeskusta koskevat säännökset (13-19 §)

Kommenttini näistä pykälistä

16 §:n 2 momentin perusteluihin tulisi kehittämiss- ja hallintokeskuksen in-house palveluntuottajaroolista johtuen lisätä, että kehittämiss- ja hallintokeskuksen johtoryhmän kokoonpanoon kuuluu hallinto- ja kehittämiskeskuksen johtajan lisäksi ainakin elinvoimakeskuksen nimeämä edustaja. Yksityiskohtaisiin perusteluihin tulisi näiltä osin kirjata, että elinvoimakeskusten ja kehittämiss- ja hallintokeskuksen toimintaprosessit ovat monilta osin yhteisiä, joten elinvoimakeskusten edustajan on oltava tiiviisti mukana laajakantoisia ja periaatteellisesti tärkeitä asioita käsiteltäessä. Näillä asioilla on yksityiskohtaisten perustelujenkin mukaan vaikutuksia elinvoimakeskuksiin sekä näiden asiakkaisiin ja sidosryhmiin.

Luku 4 Elinvoimakeskuksia sekä kehittämiss- ja hallintokeskusta koskevat erinäiset säännökset (20-25 §)

Kommenttini näistä pykälistä

22 §:ssä säädettäisiin kielivähemmistöjen palveluyksiköstä. Huomioiden elinvoimakeskuksissa hoidettavien tehtävien moninaisuus ja ELY-keskuksissa toimiviksi osoittautuneet tavat palvella myös kielivähemmistöjä, erillisten palveluyksiköiden perustaminen on elinvoimakeskusten useimpien tehtävien osalta tarpeetonta ja epätarkoituksenmukaista. Mikäli kielivähemmistöjen palveluyksiköstä kuitenkin säädetään, se ei tule olla velvoittavassa muodossa vaan enintään lakiluonnoksessa esitetyssä muodossa eli ”voi olla”.

25 §:n (Muutoksenhaku) yksityiskohtaisiin perusteluihin sivun 220 kahdeksanteen kappaleeseen tulisi lisätä maininta siitä, että oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain (808/2019) 10 §:n 2 momentin nojalla tapauksissa, joissa viranomaisen toimialue on useammassa kuin yhdessä tuomiopiirissä ja virastolla ei ole päätoimipaikkaa, toimivaltainen voi olla myös se hallinto-oikeus, jonka tuomiopiirissä päätös on tehty. Muutoksenhaku elinvoimakeskusten päätöksistä ei siten edellytä päätoimipaikasta säätämistä.

Luku 5 Voimaantulo ja siirtymäsäännökset (27-30 §)

Kommenttinne näistä pykälistä

-

Luku 1 Asian tausta ja valmistelu

Kommenttinne tästä luvusta

Luvun 2.1.2.2 Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset kohdassa Johtaminen sivulla 55 on kuvattu ELY-keskusten johtamista ELY-keskuksista annetun lain 9 §:n mukaisesti. Käytännössä keskuksen johtajasta käytetään nimikettä ylijohtaja ja vastualueiden päälliköistä nimikettä vastualueen johtaja. Nämä poikkeavat laissa säädetyistä nimikkeistä, mutta ne olisivat selvyuden vuoksi syytä mainita. On myös huomioitava, että lupa- ja valvontavirastoa koskevassa asetuksessa johtotehtävissä toimivien arvonimistä on säädetty erikseen.

Luku 2 Nykytila ja sen arviointi

Kommenttinne tästä luvusta

Luvussa 2.2.1 on kuvattu hallinnon rakenteissa toteutunutta kehitystä. Yhtenä toimivallan määrittäjänä on kuvattu tehtävien säätäminen valtakunnallisesti hoidettaviksi vain yhdelle virastolle. Kaikki keskittämiset eivät kuitenkaan ole valtakunnallisia. Siten kuvaukseen tulisi tähänkin yhteyteen lisätä yhdeksi toimivallan määrittäjäksi tehtävien säätäminen yhtä virastoa laajemmalle, mutta kuitenkin pienemmälle kuin valtakunnalliselle alueelle. ELY-keskusten tehtävistä tällä tavalla keskitetyistä tehtävistä merkittävimpiä ovat neljään ELY-keskukseen keskitetyt EU:n rakennerahastojen välittävän toimielimen tehtävät sekä samoin neljään ELY-keskukseen keskitetyt maanteiden kunnossapidon ja rakentamisen hankintatehtävät.

Arvioinnissa on huomioitu virastorakenneselvitys ja tehtävienjaon selvityshankkeen loppuraportti. Raportissa on tunnistettu asiantuntijatehtävien voimavarojen vähäisyys ja pieni yksikkökoko suhteessa tehtävien määrään. Riskinä on lakisääteisten tehtävien hoidon ja tulostavoitteiden saavuttamisen vaarantuminen. Resurssien vähäisyys korostuu Pohjanmaan ja Etelä-Pohjanmaan elinvoimakeskusten alueella, jossa nykyisen ELY-keskuksen liikennevastuualueen vähäiset resurssit jaettaisiin kahteen elinvoimakeskukseen.

Kohta 2.2.2 Kielellisten oikeuksien toteutuminen

Elinkeino-, liikenne ja ympäristökeskukset

Nykytilanarvioinnissa on jäänyt huomioimatta se, että Etelä-Pohjanmaan ELY-keskuksen toimialue Y-vastuualueen ja L-vastuualueen tehtävissä kattaa Pohjanmaan ELY-keskuksen toimialueen. Näissä tehtävissä kolme pohjalaismaakuntaa (Etelä-Pohjanmaa, Pohjanmaa ja Keski-Pohjanmaa) kattavalla toimialueella väestöstä 22 % on ruotsinkielisiä. Etelä-Pohjanmaan ELY-keskus palvelee asiakkaita nykytilanteessa sujuvasti myös ruotsin kielellä ja toimii työyhteisönä kaksikielisesti.

Luku 3 Tavoitteet

Kommenttinne tästä luvusta

Lukua 3.3. sivulla 93 tulisi elinvoimakeskuksia koskevan lain 3 §:n 1 momenttiin esitetyn muutoksen mukaisesti muuttaa siten, että elinvoimakeskuksilla on toimipaikkoja kaikissa maakunnissa ja toimipaikoista säädettäisiin valtioneuvoston asetuksella, mutta elinvoimakeskuksilla ei ole päätoimipaikkoja. Perustelut on esitetty lain kommentoinnin yhteydessä. Kysymyksenä esitetään, pitäisikö sivutoimipaikoista säätää samalla tavalla kuin ELY-asetuksessa.

Luku 4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset

Kommenttinne tästä luvusta

Luvussa 4.1.1.1 Lupa- ja valvontavirasto ja siihen koottavat tehtävät -luvussa sivulla 96 todetaan, että ”Tehtävän (varautumisen alueellinen yhteistyö) hoitaminen maantieteellisellä varautumisen yhteistyöalueella varmistaisi valtakunnallisen viraston alueellisen läsnäolon ja yhteistoiminnan toteutumisen alueellisten viranomaisten ja toimijoiden kanssa.” Ilmaisu on ylioptimistinen. Tehtävien järjestäminen pelkästään varautumisen yhteistyöalueilla ei varmista riittävää alueellista läsnäoloa maakuntatasolla, joka on monien toimijoiden toiminta-alue edellyttäen korvaavia ja täydentäviä varautumisjärjestelyjä, kuten maakunnallisia valmiusfoorumeita. Kuten Lupa- ja valvontavirastoa koskevan lain 13 §:n kommentoinnin yhteydessä on todettu, alueellisen varautumisen toteutusmallin muutostarpeet on otettava valmisteluun viivytyksettä, koska ehdotettu malli ei vastaa alueiden tarpeisiin esimerkiksi maakunnallisten yhteistyörakenteiden ylläpidon ja läsnäolon; tilannekuvan tuottamisen, ylläpidon ja toimittamisen, eikä elinkeinoelämän näkemysten huomioimisen osalta. Lisäksi nykyisen kaltaisen toimintamallin jatkaminen aiheuttaa päällekkäistä toimintaa Lupa- ja valvontaviraston ja muiden toimijoiden, kuten maakunnallisten valmiusfoorumien välillä.

Luvussa 4.1.1.2 Elinvoimakeskukset ja niille koottavat tehtävät sivun 98 kolmannessa kappaleessa käytetään käsitettä ”täyden palvelun keskuksia”. Käsite on virheellinen ja harhaan johtava, koska lukuisat ja merkittävät elinvoimakeskusten tehtävät olisivat keskitettyjä joko valtakunnallisesti tai vain muutamaan elinvoimakeskukseen. Myöskään maininta, että keskittämisiä ja erikoistumisia tehtäisiin nykyistä vähemmän, ei ole todenmukainen.

Luvun 4.2.1.2 Vaikutukset julkiseen talouteen sivun 101 neljännessä kappaleessa todetaan, että ”Eräiden liikennetehtävien jakautuminen nykyisen yhdeksän ELY-keskuksen sijasta kymmeneen elinvoimakeskukseen aiheuttaa nykytilanteeseen nähden kustannuksia, joiden arvioidaan olevan suuruudeltaan joidenkinkin henkilötyövuosien laajuisia ja suhteessa virastouudistuksen kokonaisuuteen vähäisiä.” Esitetty arvio on virheellinen. Liikennetehtävien jakaantuminen Etelä-Pohjanmaalle ja Pohjanmaalle rampauttaa molempien elinvoimakeskusten toimintaa, ellei

molempiin tehdä merkittäviä lisärekrytointeja. Yhden elinvoimakeskuksen liikennetehtävien minimi-henkilöstömääräksi on valtakunnallisesti arvioitu noin 22–23 henkilötyövuotta.

Kustannusten ei voi katsoa olevan vähäisiä tilanteessa, jossa elinvoimakeskukset muiden valtion virastojen tapaan toteuttavat hallitusohjelman tuottavuusohjelman ja hallituksen kehysriihen 16.4.2023 päätösten mukaisia toimintamenojen sopeuttamistoimia. Lisäksi vähäistä suurempia kustannuksia syntyy siitä, että Hämeen ELY-keskuksesta Kanta-Hämeen maakunta ja Päijät-Hämeen maakunta tulevat kuulumaan eri elinvoimakeskuksiin.

Etelä-Pohjanmaan ELY-keskus huomauttaa myös, että esityksessä vesienhoidon tehtävät jakaantuvat LVV:n ja elinvoimakeskuksiin. Koska vesienhoidon edistämistehtävät ja niiden koordinointi tapahtuu elinvoimakeskuksissa, tulee näiden tehtävien riittävä vakituinen resurssi turvata myös elinvoimakeskuksissa. Vesienhoidon ja luonnonsuojelun edistämishankkeiden valmistelu, toteutus sekä ulkopuolisen EU-rahoituksen saaminen ja tehokas käyttö edellyttää riittävää vakituista henkilöresurssia elinvoimakeskuksissa.

Luonnonsuojelutehtävien jakaminen lupa- ja valvontaviraston kesken heikentää luonnonsuojelun lupa- ja valvontatehtävissä työskentelevien asiantuntijoiden ja edistämishakkeiden toteutuksesta vastaavien luontevaa ja jatkuvaa yhteistyötä. Esimerkiksi elinvoimakeskuksiin sijoitettavaksi ehdotetun vapaaehtoisen METSO- ja HELMI-suojelun toteuttaminen edellyttää oikeusharkintaa samaan tapaan kuin muun lupa- ja valvontavirastoon sijoitettavan lakisääteisen suojelun toteuttaminen. Henkilöstön jakaminen kahteen organisaatioon aiheuttaa väistämättä lisäresursoinnin tarvetta ja heikentää kapasiteettia sopeutua valtionhallinnon säästötavoitteisiin.

Koska elinvoimakeskuksiin ei niiden tehtävien perusteella sijoitu kovinkaan paljon vakinaista luonnonsuojelu- tai vesienhoidon henkilöstöä, on uusien, erityisesti isojen Life-hankkeiden, valmistelu hyvin haastavaa. Riskinä onkin, että elinvoimakeskukset eivät pysty juuri käynnissä olevien EU- ja muiden hankkeiden jälkeen uusia hankehakemuksia valmistelevaan, mikä heikentää viraston kykyä vastata sille osoitetuista tehtävistä.

Luvussa 4.2.3 Vaikutukset yrityksiin, tulisi lupa- ja valvontaviraston kohdalla mainita, että ympäristötehtävien siirtyminen lähes kokonaisuudessaan eri viranomaiselle erilleen elinkeinojen edistämistehtäviä hoitavasta virastosta, voi aiheuttaa tiedonkulun ja muun vuorovaikutuksen vähenemistä ja elinkeinoelämän tilannekuvan ja -ymmärryksen heikkenemistä.

4.2.4 Ympäristövaikutukset

Elinvoimakeskuksiin siirtyvän vakinaisen henkilöstön vähäisyys vaarantaa uusien EU-hankkeiden valmistelun ja toteutuksen sekä heikentää mahdollisuuksia palautua esimerkiksi suojelun ja hoidon määrärahojen tilapäisestä laskusta. Lupa- ja valvontavirastoon sijoitettava henkilöstö ei

todennäköisesti ole käytettävissä esimerkiksi hankkeiden valmistelussa ja erityisesti uusien henkilöiden perehdytyksessä. Tästä voi aiheutua merkittävää heikennystä ympäristöhallinnon mahdollisuuksiin parantaa elinympäristöjen tilaa.

Luvun 4.2.5.2 Elinvoimakeskuksiin siirtyvät tehtävät ja vaikutukset organisaation sivun 117 ensimmäisessä kappaleessa todetaan että ”Haasteen merkityksellisyyden arvioinnissa on kuitenkin kiinnitettävä huomiota siihen, että kymmeneen elinvoimakeskukseen yhdistetään 15 nykyistä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusta, jolloin yksittäisiä elinvoimakeskuksiin koottavia tehtäviä hoitava henkilöstömäärä tulisi nousemaan olennaisesti nykyisestäään.” Tämä ei pidä kaikilta osin paikkaansa, sillä monilla alueilla (Etelä-Pohjanmaa, Kaakkois-Suomi, Keski-Suomi, Lappi) henkilömäärä tulee olennaisesti laskemaan nykytilanteeseen verrattuna ja yhdellä alueella (Pohjanmaa) olemaan jo lähtökohtaisesti pieni.

Luvun 4.2.5.6 Valtion aluehallinnon uudistamisesta aiheutuvat vaikutukset hallintotuomioistuimiin kohtaan Elinvoimakeskukset sivulla 120 tulisi tehdä päätoimipaikkaan liittyvä muutos sitä tilannetta varten, missä päätöksen tehneen viranomaisen toimialue on useammassa kuin yhdessä tuomiopiirissä. Tällöinkin voidaan soveltaa oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain (808/2019) 10 §:n 2 momenttia eli toimivaltainen on se hallinto-oikeus, jonka tuomiopiirissä päätös on tehty.

Luvussa 4.2.7 Aluekehitysvaikutukset toisessa kappaleessa sivulla 151 on kuvattu hyvin elinvoimakeskusten perustamisen aluekehitysvaikutuksia. Kohdasta ”Uusien elinvoimakeskusten aiempia ELY-keskuksia laajemmissa toimialueissa on olemassa riski paikallis- ja/tai aluetuntemuksen ja -päättöksenteon heikkenemiselle, jos toimipaikkojen määrää myöhemmin supistettaisiin.” Tämä riski on olemassa, vaikka toimipaikkaverkkoa ei supistettaisikaan. Toisaalta toimipaikkaverkon supistamista ei hallituksen esityksessä tulisi ennakoida. Näistä syistä sivulause ”jos toimipaikkojen määrää myöhemmin supistettaisiin” tulisi poistaa.

Luku 5 Muut toteuttamisvaihtoehdot

Kommenttinne tästä luvusta

-

Luku 8 Lakia alemman asteinen sääntely

Kommenttinne tästä luvusta

Luvun 8.2. (Elinvoimakeskukset ja kehittämis- ja hallintokeskus) sivuilta 231–232 tulisi poistaa kohdat, joissa lakiehdotuksen 3 §:n 1 momenttiin sisältyisi valtuus valtioneuvoston asetuksella säätelee päätoimipaikoista ja luettelo päätoimipaikoista. Perustelut on esitetty kyseisen pykälän kommentoinnin yhteydessä.

Luku 9 Voimaantulo

Kommenttinne tästä luvusta

-

Luku 11 Suhde muihin esityksiin

Kommenttinne tästä luvusta

-

Luku 12 Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys

Kommenttinne tästä luvusta

-

1 § Elinvoimakeskusten nimet, toimialueet ja päätoimipaikat

Kommenttinne tästä pykälästä

Elinvoimakeskusten toimialueen muodostuessa useammasta maakunnasta, tulisi elinvoimakeskuksen nimen kuvata mahdollisimman hyvin ja tasapuolisesti koko toimialuetta, eikä nimen alkuosa saisi olla vain yhden maakunnan nimi.

Valtioneuvoston asetuksella tulisi säätää vain elinvoimakeskusten toimialueista ja toimipaikoista, ei päätoimipaikoista. Perustelut on esitetty elinvoimakeskuksista annettavan lain 3 §:n 1 momentin kommentoinnin yhteydessä.

2 § Elinvoimakeskusten organisaatio

Kommenttinne tästä pykälästä

Elinvoimakeskusten sisäiseen organisoitumiseen tarvitaan enemmän vapausasteita, sillä asetus tuottaa erityyppisiä haasteita organisaation koosta ja tehtävämäärästä riippuen. Vapausasteiden puuttuminen saattaa johtaa epätarkoituksenmukaiseen ja tehottomaan osastorakenteeseen.

3-13 § Elinvoimakeskusten toimialueet eräissä tehtävissä (keskitetyt tehtävät)

Kommenttinne näistä pykäläistä

Valtioneuvoston asetuksen 3–13 §:ssä säädettävät lukuisat ja erilaiset toimialueet eräissä tehtävissä ja tehtävien keskittämiset aiheuttavat sen, että kaikista elinvoimakeskuksista tai ainakaan osasta niistä ei muodostu hallitusohjelman tarkoittamia vahvoja elinvoimakeskuksia. Keskittämiset tekevät aluehallinnon rakenteesta ja palveluista asiakkaille, yhteistyökumppaneille, sekä sidosryhmille erittäin vaikeasti hahmotettavan. Tehtävien hoitamisessa tarvitaan myös luottamuspääomaa, jota

alueellinen läsnäolo ylläpitää ja vahvistaa. Lisäksi monimutkaiseksi muodostuva rakenne vaikeuttaa elinvoimakeskusten tehokasta ja vaikuttavaa johtamista.

ELY-keskus katsoo, että elinvoimakeskukset tulee muodostaa siten, että lähtökohtana on, että kaikki palvelut saa oman alueen elinvoimakeskuksesta ja vain erittäin harvoissa ja tarkasti perustelluissa tehtävissä tehdään keskityksiä.

Etelä-Pohjanmaan ELY-keskukseen on keskitetty vesivarojen käyttöä ja hoitoa koskevan VETO-hankkeen selvitysten mukaisesti valtakunnallisina tehtävinä valtion vesistö rakenneomaisuuden hallinta, hydrologinen tiedon tuotanto sekä maankuivatuksen asiantuntijatehtävät ja myöhemmin maa- ja metsätalouden vesienhallinta. Pääosa valtion vesistö rakenneomaisuudesta sijaitsee Etelä-Pohjanmaan ELY-keskuksen toiminta-alueella, johon kuuluu kolme pohjalaismaakuntaa. Vesirakenteiden käyttö ja ylläpito sekä operatiivinen tulvantorjunta vaatii alueellista merkittävää läsnäoloa. Lisäksi EPOELY:n perustehtävät ovat alueen erityispiirteiden takia (tulvat, ojitus, kuivatus jne.) muihin ELY-keskuksiin verrattuna huomattavan suuret.

Esityksen mukaan Etelä-Pohjanmaan ELY-keskukseen jo pitkään keskitetyt valtakunnalliset vesitaloustehtävät sekä kaikki EPOELY-keskuksen vesitalouden perustehtävät tultaisiin keskittämään Lounais-Suomen elinvoimakeskukseen, vaikka yli 60 % koko esitetyn suuralueen vesitaloustehtävien henkilöresursseista on nykyisin Etelä-Pohjanmaan ELY-keskuksessa. EPOELY katsoo, että vesitaloustehtävien keskitykset ja tehtävien hoito elinvoimakeskuksissa tulisi tehdä operatiivisen toiminnan laajuuteen, henkilöstön volyyymiin sekä tehtävien hoidon kannalta kriittisen asiakaskunnan ja sidosryhmien läheisyyteen perustuen Etelä-Pohjanmaan elinvoimakeskukseen. Vaihtoehtoisesti tehtävät voidaan sijoittaa ASIS-periaatteella nykytilanteen mukaisesti.

ELY-keskus on huolissaan myös peruskuivatus- ja ojitustoimitustehtävien sekä maa- ja metsätalouden vesienhallintatehtävien valtakunnallisten keskittämisten lopettamisesta. Useat tehtävät vaativat valtakunnallisen vastuutahon, joka vastaa yhtenäisestä ohjeistuksista ja neuvonnasta sekä aineistojen ajantasaisuudesta jatkossakin.

Etelä-Pohjanmaan ELY-keskus toteaa, että Lounais-Suomen, Lapin ja Kaakkois-Suomen Elinvoimakeskuksille suunnattujen vesitaloustehtävien ja muille elinvoimakeskukselle jäävien vesitaloustehtävien lakikirjaukset ovat nyky muodossaan epäselviä ja niitä tulisi tarkentaa.

Vesienhoidon edistämis- ja toimeenpanotehtävät keskitettäisiin Kokemäenjoen-Saaristomeren-Selkämeren vesienhoitoalueen osalta Etelä-Pohjanmaan elinvoimakeskukseen ja merenhoidon edistämis- ja toimeenpanotehtävät keskitettäisiin valtakunnallisesti Lounais-Suomeen. Vesien- ja merenhoidon edistämis- ja toimeenpanotehtävät ovat suurelta osin alueellisten ja paikallisten toimijoiden kanssa tehtävää työtä, jonka tehokas ja laadukas toteuttaminen vaatii niin paikallisten erityisolojen kuin myös alueen toimijoiden tuntemista. Lisäksi vesien- ja merenhoidon edistämis- ja toimeenpanotehtävät pohjautuvat suurelta osin samoihin valuma-aluekohtaisiin tavoitteisiin ja toimenpiteisiin, jonka takia niiden yhteinen tehokas koordinointi on kustannustehokkainta

tavoitteiden ja tulosten näkökulmasta. Suuri osa toimenpiteistä ovat ennallistamishankkeita, joiden kohdentaminen valuma-alueelle palvelee sekä vesien- että merenhoitoa. Koordinoinnin näkökulmasta ja edellä mainituista syistä tulisi vielä harkita vesienhoidon ja merenhoidon edistämistehtävien sijoittamista vesienhoitoalueita koordinoiviin elinvoimakeskuksiin.

Asetusluonnoksessa esitetyle rakennusperinnön suojelemisesta annetun lain 16§:n mukaisten avustusten keskittämiseksi Etelä-Pohjanmaan ja Pohjanmaan elinvoimakeskusten toimialueiden osalta Pirkanmaalle ei ole resurssi- ja osaamisen näkökulmasta mahdollinen. Näiden avustushakemusten priorisointiin liittyy kiinteä yhteistyö alueellisten vastuumuseoiden kanssa, kohteiden valvontaan liittyy neuvontaa ja myös maastokäyntejä ja tehtävä yhdistyy Etelä-Pohjanmaan elinvoimakeskuksen muihin kulttuuriympäristön edistämistehtäviin, joita ei käytännössä pysty jakamaan, koska kyse on yhden henkilön osittaisesta työpanoksesta. Pohjanmaalla avustukset ovat pääosin myös ruotsinkielisiä. ELY-keskus katsoo, että tehtävän keskittäminen muuallakaan Suomessa ei liene resurssien kannalta tehokasta.

9§ & 10§ Asetukseen kirjattua liikennetehtävien pilkkomista Etelä-Pohjanmaan ja Pohjanmaan elinvoimakeskusten kesken ei voida tukea, koska se vaarantaa toiminnan sujuvuuden kolmen maakunnan alueella. Tehtäväkokonaisuus on loogisimmin ja tehokkaimmin hoidettavissa Etelä-Pohjanmaan elinvoimakeskuksen toimesta, kuten tälläkin hetkellä.

9§ Positiivista on, että asetuksessa on huomioituna Etelä-Pohjanmaan ELY-keskukselle keskitetty valtakunnallinen tehtävä biomassojen ravinteiden kierrätystä edistäviin toimenpiteisiin ja asetusluonnoksessa toimivallan jatkoa esitetään edelleen Etelä-Pohjanmaan elinvoimakeskukselle.

Muut mahdolliset huomiot asetuksesta

Kommenttine

-

Kohta 3. Tässä voitte kommentoida Ahvenanmaan valtionvirastoa koskevaa lakiehdotusta (liite3) ja sen säännöskohtaisia perusteluja sekä sen yleisperusteluita ja muita lukuja hallituksen esityksessä liittyen Ahvenanmaan valtionvirastoon (liite 4) vastaamalla seuraaviin kysymyskokonaisuuksiin: Muutos- ja korjausehdotukset Ahvenanmaan valtionvirastoa koskevaan lakiehdotukseen ja sen säännöskohtaisiin perusteluihin. Kommentit yleisperusteluihin ja muihin lukuihin hallituksen esityksessä

Onko teillä kommentoitavaa kohtaan 3? Pakollinen kysymys. Mikäli ei, voitte siirtyä B osuuteen.

Ei

Luku 1 Yleiset säännökset (1-4 §)

Kommenttinne näistä pykälistä

-

Luku 2 Ahvenanmaan valtionviraston ohjaus (5-6 §)

Kommenttinne tästä pykälästä

-

Luku 3 Johtaminen (7-11 §)

Kommenttinne näistä pykälistä

-

Luku 4 Erinäiset säännökset (12-14 §)

Kommenttinne näistä pykälistä

-

Luku 1 Asian tausta ja valmistelu

Kommenttinne tästä luvusta

-

Luku 2 Nykytila ja sen arviointi

Kommenttinne tästä luvusta

-

Luku 3 Tavoitteet

Kommenttinne tästä luvusta

-

Luku 4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset

Kommenttinne tästä luvusta

-

Luku 5 Muut toteuttamisvaihtoehdot

Kommenttinne tästä luvusta

-

Luku 8 Lakia alemman asteinen sääntely

Kommenttinne tästä luvusta

-

Luku 9 Voimaantulo

Kommenttinne tästä luvusta

-

Luku 11 Suhde muihin esityksiin

Kommenttinne tästä luvusta

-

Luku 12 Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys

Kommenttinne tästä luvusta

-

B HALLITUKSEN ESITYSLUONNOSTA KOSKEVAT MUUT MAHDOLLISET HUOMIOT

Onko teillä kommentoitavaa B osuuteen? Pakollinen kysymys. Mikäli ei, voitte siirtyä C osuuteen.

Ei

Muut mahdolliset huomionne hallituksen esitysluonnoksesta.

-

C HALLITUKSEN ESITYSLUONNOKSEN SISÄLTÄMÄT MUUT LAKIEHDOTUKSET, JOILLA TOTEUTETAAN UUDISTUKSEN EDELLYTTÄMÄT TEHTÄVÄSIIRROT LUPA- JA VALVONTAVIRASTOLLE, ELINVOIMAKESKUKSILLE, KEHITTÄMIS- JA HALLINTOKESKUKSELLE SEKÄ MUILLE VIRASTOILLE

Onko teillä kommentoitavaa C osuuteen? Pakollinen kysymys. Mikäli ei, voitte siirtyä D osuuteen.

Kyllä (vastauskohdat aukeavat, jos tämä vaihtoehto valitaan)

Ulkoministeriö, 2 lakiehdotusta, luku 7.1

Kommenttinne näistä lakiehdotuksista. (Pyydämme selkeästi ilmaisemaan, mitä lakia ja pykälää kommenttinne koskevat.)

-

Oikeusministeriö, 39 lakiehdotusta, luku 7.2

Kommenttinne näistä lakiehdotuksista. (Pyydämme selkeästi ilmaisemaan, mitä lakia ja pykälää kommenttinne koskevat.)

Vesilaki 7.2.38.

5. luku 30§ Kiinteistöpankki.

Nykykäytännössä toimitusmies on ojitustoimituksen jälkeen toimittanut ojitushankkeen maksuosuuksien tiedot kirjaamisviranomaiselle. Lakiehdotusten mukaan ojitustoimituksen pitää jatkossa elinvoimakeskuksen virkamies, joka vastaa myös maksuosuuksien oikeellisuudesta. Kuitenkin ko. pykälän mukaan Lupa- ja valvontavirasto toimittaa toimitusmiehen hallussa olevat tiedot kirjaamisviranomaiselle. Olisi johdonmukaista, että ojitustoimituksen kyseessä ollessa elinvoimakeskus/toimitusmies vastaisi tietojen toimittamisesta säädetyssä aikataulussa (maakaaren 540/1995 20. luvun mukaisesti yhden vuoden kuluessa) ja vastaisi niiden oikeellisuudesta.

5. luku 31§ Ojitustoimituksen vireilletulo.

Lakiehdotuksen mukaan ojitustoimitusta on jatkossa haettava Lupa- ja valvontavirastolta, joka antaa määräyksen ojitustoimituksen pitämisestä elinvoimakeskuksen virkamiehelle. Elinvoimakeskuksen olisi kuitenkin syytä kohdentaa resurssinsa itse ja lisäksi on huomioitava, että juuri kyseisen elinvoimakeskuksen alueella ei ehkä ole käytettävissä ehdot täyttävää virkamiestä. Lakiehdotuksen ko. pykälä ja sen perusteluteksti eivät täysin vastaa toisiaan, sillä perustelutekstin mukaan henkilöstä päättämisen tulisi kuulua elinvoimakeskukselle. On myös huomioitava, että ennen ojitustoimituksen pitämisen määrittämistä olisi otettava kantaa ojitustoimituksen tarpeellisuuteen, sillä kaikki ojitustoimitushakemukset eivät täytä vesilain 5. luvun 4§ ehtoja. Saatetaan myös tarvita alueen historiatietojen selvittämistä vanhoista arkistomateriaaleista. Elinvoimakeskus olisi luontevin taho hoitamaan nämä selvitykset.

12. luku 9§ Tietojen merkitseminen vesiyhteisörekisteriin.

Ko. pykälän mukaan Lupa- ja valvontavirasto tekee yhteisön rekisteröinnin ja rekisterissä olevien tietojen muutokset. Vesilupaprosessin tai ojitustoimituksen jälkeinen uuden yhteisön rekisteröinti on luonteva tehtävä lupa- ja valvontavirastolle. Tietojen merkitsemistarpeita vesiyhteisörekisteriin on kuitenkin eniten vanhojen yhteisöjen aktiivoinnin yhteydessä, kun esim. yhteisö tarvitsee todistuksen olemassaolostaan pankkiasiointia varten tai yhteisön toimitsijat ja yhteystiedot muuttuvat. Näitä tarpeita tulee olemaan kasvavassa määrin ja ne tulevat esille elinvoimakeskusten maankuivatukseen ja maa- ja metsätalouden vesienhallinnan edistämisen tehtävässä. Näissä tapauksissa olisi luontevaa, että elinvoimakeskukset tekisivät tarvittavat merkinnät vesiyhteisörekisteriin.

Sisäministeriö, 10 lakiehdotusta, luku 7.3

Kommenttinne näistä lakiehdotuksista. (Pyydämme selkeästi ilmaisemaan, mitä lakia ja pykälää kommenttinne koskevat.)

-

Puolustusministeriö, 2 lakiehdotusta, luku 7.4

Kommenttinne näistä lakiehdotuksista. (Pyydämme selkeästi ilmaisemaan, mitä lakia ja pykälää kommenttinne koskevat.)

-

Valtiovarainministeriö, 18 lakiehdotusta, luku 7.5

Kommenttinne näistä lakiehdotuksista. (Pyydämme selkeästi ilmaisemaan, mitä lakia ja pykälää kommenttinne koskevat.)

-

Opetus- ja kulttuuriministeriö, 24 lakiehdotusta, luku 7.6

Kommenttinne näistä lakiehdotuksista. (Pyydämme selkeästi ilmaisemaan, mitä lakia ja pykälää kommenttinne koskevat.)

-

Maa- ja metsätalousministeriö, 68 lakiehdotusta, luku 7.7

Kommenttinne näistä lakiehdotuksista. (Pyydämme selkeästi ilmaisemaan, mitä lakia ja pykälää kommenttinne koskevat.)

7.7.32 Laki maatalouden rakennetuista. 13§ 4. mom.

Nykyisen lain mukaan ojitusinvestoinnin kyseessä ollessa tulee saada vesilaisissa tarkoitettun valtion valvontaviranomaisen puoltava lausunto. Tuen myöntää useimmiten sama ELY-keskus kuin puoltavan lausunnon antaja, mutta ne sijaitsevat eri vastuualueilla (E-vastuualue ja Y-vastuualue). VAU-uudistuksessa yleisesti valtion valvontaviranomaisen tehtävät ovat siirtymässä LVV:lle, mutta tässä kohdassa lausunnon antaisikin jatkossa vesitaloustehtäviä hoitava elinvoimakeskus. Uuden tukilainsäädännön (v. 2023 lähtien) mukaisia yhteisen ojitusinvestoinnin tukia on myönnetty ja valtion valvontaviranomaisen puoltavia lausuntoja on tehty vasta vähän. EPOELY on tehnyt ohjeistusta sujuvan käytännön aikaansaamiseksi ELY-keskusten sisällä olevien eri viranomaisten ja tietojärjestelmien välillä. Lisäksi on pyritty luomaan asiakkaalle yhden luukun käytäntö. Näin ollen nykyisessä käytännössä ojitusilmoituksen käsittely hoidetaan saman valvontaviranomaisen lausunnon yhteydessä. Näin niissä useimmissa tapauksessa, ettei haettavalle ojitushankkeelle ole tarvinnut pitää ojitustoimitusta tai hakea vesilain mukaista lupaa. On sinänsä luontevaa, että tulevat elinvoimakeskusten kuivatusasiantuntijat tutkivat haettavan toimenpiteen ja arvioivat ympäristön

tilan edistymisen. Onko jatkossa siis ohjeistettava yhteisen ojitusinvestoinnin hakijoita tekemään ojitusilmoitus LVV:lle, mikäli ojitustoimituksen päätöstä tai vesilupaa ole, ennen varsinaista tuen hakemista? Tukihakemuksen käsittelyaika on varsin rajallinen eikä prosessien peräkkäinen hoitaminen ole aina mahdollista.

7.7.52. Laki vieraslajeista aiheutuvien riskien hallinnasta annetun lain muuttamisesta

Valvontatehtävät on sijoitettu Lupa- ja valvontavirastoon. Laissa ei ole mainintaa elinvoimakeskusten roolista vieraslajien torjunnan edistäjänä. Tämä on ongelmallista, sillä niin ympäristövastuualueella (hankkeet), E-vastuualueella (maatalouden ympäristötuet) ja liikennevastuualueella (hoitourakat) vaativat vieraslajien huomioimista. Maininta elinvoimakeskusten edistämisroolista tulee kirjata joko vieraslajilakiin tai elinvoimakeskuksia koskevaan lakiin.

Liikenne- ja viestintäministeriö, 14 lakiehdotusta, luku 7.8

Kommenttinne näistä lakiehdotuksista. (Pyydämme selkeästi ilmaisemaan, mitä lakia ja pykälää kommenttinne koskevat.)

7.8.13 Vesiliikennelaki

Vesiliikennelain muutosehdotuksessa ehdotetaan, että ko. lakiin liittyvät tehtävät, myös luvat, siirrettäisiin elinvoimakeskuksiin. Muutoin päätös- ja lupa-asiat on sijoitettu lupa- ja valvontavirastoihin. Myös vesiliikennelain mukaisten tehtävien siirtäminen lupa- ja valvontavirastoihin olisi perusteltua, sillä nykyisin maasto- ja vesiliikennelain mukaisia asioita käsitellään ELY-keskuksessa tyypillisesti samalla resurssilla ja myös asianhallintajärjestelmä USPAssa nämä asiat ovat saman tehtävän alla (07.01.26 Maasto- ja vesiliikenteen rajoittaminen). Niin ikään vesiliikennelain mukaisten lausuntoasioiden valmistelussa tarvittava luonnonsuojelu- ja ympäristönsuojelustanssin osaaminen siirtyy pääosin lupa- ja valvontavirastoon.

Työ- ja elinkeinoministeriö, 31 lakiehdotusta, luku 7.9

Kommenttinne näistä lakiehdotuksista. (Pyydämme selkeästi ilmaisemaan, mitä lakia ja pykälää kommenttinne koskevat.)

7.9.23 Laki työvoimapalveluiden järjestämisestä

(112 §, 116 §, 120 §, 125 §) Etelä-Pohjanmaan ELY-keskus esittää, että lakia työvoimapalvelujen järjestämisestä muutettaisiin niin, että elinvoimakeskusten tiedonsaantioikeuksia täsmennettäisiin

valtakunnalliseen tietovarantoon pääsyn osalta sekä laajennettaisiin pseudonymisoidun raakadatan osalta.

Sosiaali- ja terveysministeriö, 52 lakiehdotusta, luku 7.10

Kommenttinne näistä lakiehdotuksista. (Pyydämme selkeästi ilmaisemaan, mitä lakia ja pykälää kommenttinne koskevat.)

-

Ympäristöministeriö, 25 lakiehdotusta, luku 7.11

Kommenttinne näistä lakiehdotuksista. (Pyydämme selkeästi ilmaisemaan, mitä lakia ja pykälää kommenttinne koskevat.)

7.11.8 Luonnonsuojelulaki

Nykyisten ELY-keskusten luonnonsuojelutehtävien jakamista lupa- ja valvontaviraston ja elinvoimakeskusten välille ei edistä luonnonsuojelutehtävien kokonaistehokasta hoitamista. Luonnonsuojelulain valvonta ja luonnonsuojelulain toteuttamisen ja edistämishankkeiden välille on muodostunut toimivia käytäntöjä, joten jakamista kahteen virastoon ei voida pitää luonnonsuojelu kannalta kannatettavana ja kustannustehokkaana.

Luonnonsuojelualueiden perustamisen osalta tehtäviä osoitetaan molempiin virastoihin, vaikka perustamisen tehtävät onkin jaettu vapaaehtoisien rauhoituksen osalta elinvoimakeskuksille ja Natura- ja ohjelma-alueet lupa- ja valvontavirastolle. Lupa- ja valvontavirastolle siirrettäviä tehtäviä on perusteltu esityksessä mm. sillä perusteella, että ne edellyttävät oikeusharkintaa. Myös vapaaehtoisesti perustettavien yksityisten luonnonsuojelualueiden perustaminen edellyttää oikeusharkintaa, mutta tehtävä on kuitenkin osoitettu elinvoimakeskuksille. Käytännössä elinvoimakeskuksille siirtyvät myös virkamiehet, jotka hallitsevat alueiden etsimisen ja ostamisen, ja lupa- ja valvontavirastolle siirtyvät esimerkiksi juristit.

Luonnon monimuotoisuuden toimintasuunnitelman, HELMI-toimintaohjelman kunnostus- ja hoitohankkeiden ja EU-rahoitteisten kehittämishankkeiden toimeenpano edellyttää yhteistyötä elinvoimakeskusten ja lupa- ja valvontaviraston kanssa. Näiden hankkeiden valmistelussa ja toimeenpanossa on vakinaisella luonnonsuojelun valvontahenkilöstöllä, joka pääsääntöisesti sijoittuu LVV:oon, merkittävä rooli. Tämä aiheuttaa haasteita hankkeiden toteutukselle ja erityisesti uusien hankkeiden valmistelulle ja niihin tarvittavan omarahoitusosuuden keräämiselle.

Esityksessä ehdotetaan muutosta Natura 2000 -arvioinnin edellyttämän viranomaisen tai alueen haltijan lausunnon antamisen määräaikaan käsittelyjen nopeuttamiseksi tilanteissa, joissa Lupa- ja valvontaviraston lausunto olisi yhä tarpeen. Voimassa olevan lain mukaan lausunnon antamisen määräaika on kuusi kuukautta, mutta aikaa ehdotetaan lyhennettäväksi kolmeen kuukauteen. Esityksessä arvioidaan, että uudessa virastossa kolmen kuukauden määräaika voidaan pitää

riittävänä lausunnon antamiseen. Kolmen kuukauden määräajan riittävyys riippuu hyvin pitkälle resurssitilanteesta. Määräaikoja kiristettäessä tuleekin samalla varmistaa, että Natura-lausuntojen valmisteluun on varattu riittävät henkilöstöresurssit, jotka mahdollistavat hankkeiden ohjauksen ja laadukkaiden lausuntojen laadinnan.

Luonnonsuojelulain 14 §:ssä, joka koskee vapaaehtoisten luonnonsuojeluohjelmien laadintaa, ei ole säädetty nykyisellään aluehallinnon roolista. Valmistelussa tulisi pohtia, kumpi virasto (ilmeisesti elinvoimakeskus) vastaa aluetasolla ohjelman valmistelusta esimerkiksi inventointien toteutuksesta ja kirjata se lakiin.

7.2.16 Laki kiinteän omaisuuden ja erityisten oikeuksien lunastuksesta

Kyseisen lain 9 §:n mukaisten lausuntotehtävien sijoittaminen elinvoimakeskuksiin on ongelmallinen, sillä lunastuslupaa tarvitsevien hankkeiden ohjaus esim. YVA-hankkeiden ja muiden lupamenettelyjen suhteen on LVV:ssä. Luontevampaa olisi tehtävä sijoittaa LVV:hen.

7.11.21 Vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisestä annetussa laissa on 14 §:ssä säädetty vesienhoitoalueen ohjausryhmään LVV:n edustajien lisäksi vain MMM:n nimeämän kalatalouden edustaja. Ohjausryhmästä voisi rakentaa vahvemman alueen vesienhoitotyötä koordinoivan elimen, jolloin siihen tulisi kuulua toimivaltaisesta EVK:sta vesienhoidon toimeenpanon edistäjän edustaja, vesitalouden edustaja ja kalatalouden edustaja.

D TIIVISTELMÄ LAUSUNNON PÄÄHUOMIOISTA

Pyydämme esittämään lausunnon päähuomiot tässä tiivistetysti (suositus enintään 4500 merkkiä)

Hallituksen esitysluonnos eduskunnalle valtion aluehallintouudistusta koskevaksi lainsäädännöksi voisi mahdollistaa monialaisen, poikkihallinnollisen, alueilla aidosti läsnä olevan ja riittävän toimivaltaisen aluehallinnon. Lisäksi uudistus yhdessä ympäristöllisiä lupamenettelyjä koskevan sääntelyn uudistamisen kanssa voisi edistää lupamenettelyjen sujuvoittamista. Jotta aluehallintouudistukselle asetetut tavoitteet ja toteutuisivat, edellyttäisi se esitykseen muutoksia.

Nykyisellään Etelä-Pohjanmaan ELY-keskus on kolmen pohjalaismaakunnan, Etelä-Pohjanmaan, Keski-Pohjanmaan sekä Pohjanmaan, alueella ainoa täyden palvelun ELY-keskus. Lausunnonlla oleva esitys on johtamassa tavoiteristiriitaan, jossa pohjalaismaakuntien alueella kokonaisuutta ei koota täyden palvelun ELY-keskuksen ympärille, ja lakiesityksen pohjalta perustettavat Etelä-Pohjanmaan ja Pohjanmaan elinvoimakeskukset jäävät erittäin pieniksi. Tämä saattaa vaarantaa sekä toimintakyvyn että virastojen elinvoimaisuuden pidemmällä aikavälillä.

E erityisen ongelmallisena pidetään nykyisen liikennevastuun alueen jakamista kahteen eri elinvoimakeskukseen. Nämä tehtävät ovat nykyisellään organisoitu kompaktiksi ja osaavaksi kokonaisuudeksi verrattain vähäisillä henkilöresursseilla. Näiden jakaminen kahtia heikentää tuottavuutta, taloudellisuutta ja asiakaspalvelua. Pieni osastokoko ja asiantuntijavarojen vähäisyys suhteessa tehtävien määrään tunnustetaan suureksi riskiksi, joka vaarantaa lakisääteisten tehtävien hoidon ja tulostavoitteiden saavuttamisen.

Läpileikkaavana huolenaiheena ovat myös joidenkin tehtäväalueiden epämääräisyys, sekä muun muassa elinvoimakeskuksen tosialliseen rooliin, työkaluihin ja toimintamandaattiin liittyvät kysymykset. Asiantila voisi tietyiltä osin muuttua, mikäli EU:n alue- ja rakennepolitiikan rahastojen rahoitustehtävät osoitettaisiin laissa selkeästi jokaiselle elinvoimakeskukselle. Tämä ratkaisu olisi keskeinen parannus elinvoimakeskuksen alueellisen roolin ja vaikuttavuuden kannalta.

Elinvoimakeskuksista sekä kehittämis- ja hallintokeskuksesta annettavan lain 3 §:n 1 momentissa säädettäisiin valtioneuvoston asetuksella muun ohella elinvoimakeskusten päätoimipaikoista ja toimipaikoista. Elinvoimakeskusten toimipaikoista säätäminen on välttämätöntä. Sen sijaan elinvoimakeskusten päätoimipaikoista ei tule säätää. Päätoimipaikoista säätämättä jättäminen osoittaisi modernia sekä nykyistäkin tilannetta vastaavaa ajattelua ja toimintatapaa monipaikkaisessa työn tekemisessä.

Elinvoimakeskuksista sekä hallinto- ja kehittämiskeskuksesta annettavan lain 16 §:n 2 momentin perusteluihin tulisi lisätä, että kehittämis- ja hallintokeskuksen johtoryhmän kokoonpanoon kuuluu elinvoimakeskuksen nimeämä edustaja. Elinvoimakeskusten ja kehittämis- ja hallintokeskuksen toimintaprosessit ovat monilta osin yhteisiä ja elinvoimakeskusten asiakkaisiin vaikuttavia, joten elinvoimakeskusten edustajan on oltava tiiviisti mukana laajakantoisia ja periaatteellisesti tärkeitä asioita käsiteltäessä.

Ympäristötehtävien siirtyminen pääosin Lupa- ja valvontavirastoon eli eri viranomaiselle erilleen elinkeinojen edistämistehtäviä hoitavasta virastosta, voi aiheuttaa tiedonkulun ja muun vuorovaikutuksen vähenemistä ja elinkeinoelämän tilannekuvan ja -ymmärryksen heikkenemistä ympäristöviranomaisessa. ELY-keskus on lausunnossaan esittänyt huomioita rajapinnan järjestämisestä sekä tehtävien jaosta eri virastoihin.

Yleisperusteluissa luvussa 4.2.1.2 Vaikutukset julkiseen talouteen tulisi korjata, että liikennetehtävien jakautuminen nykyisen yhdeksän ELY-keskuksen sijasta kymmeneen elinvoimakeskukseen aiheuttaa vähäistä suurempia kustannuksia. Lisäksi vähäistä suurempia kustannuksia syntyy myös siitä, että Hämeen ELY-keskuksesta Kanta-Hämeen maakunta ja Päijät-Hämeen maakunta siirrettäisiin eri elinvoimakeskusten toimialueisiin.

Elinvoimakeskuksista sekä kehittämis- ja hallintokeskuksesta annettavan valtioneuvoston asetuksen 3–13 §:ssä säädettävät lukuisat tehtävien keskittämiset aiheuttavat sen, että elinvoimakeskuksista ei muodostuisi hallitusohjelman tavoittelemia vahvoja elinvoimakeskuksia. Aluehallinnon rakenteesta ja palveluista asiakkaille, yhteistyökumppaneille ja sidosryhmille muodostuu vaikeasti hahmotettava. Lisäksi monimutkainen rakenne vaikeuttaa elinvoimakeskusten vaikuttavaa ohjausta ja johtamista.

Esityksen mukaan Etelä-Pohjanmaan ELY-keskukseen jo pitkään keskitetyt valtakunnalliset vesitaloustehtävät sekä kaikki EPOELY-keskuksen vesitalouden perustehtävät tulaisiin keskittämään Lounais-Suomen elinvoimakeskukseen, vaikka yli 60 % koko esitetyn uuden suuralueen vesitaloustehtävien henkilöresursseista on nykyisin Etelä-Pohjanmaan ELY-keskuksessa. EPOELY katsoo, että vesitaloustehtävien keskitykset ja tehtävien hoito elinvoimakeskuksissa tulisi tehdä operatiivisen toiminnan laajuuteen, henkilöstön volyyymiin sekä tehtävien hoidon kannalta kriittisen asiakaskunnan ja sidosryhmien läheisyyteen perustuen Etelä-Pohjanmaan elinvoimakeskukseen. Vaihtoehtoisesti tehtävät voidaan sijoittaa ASIS-periaatteella nykytilanteen mukaisesti, mikä on myös toimiva ja kustannustehokas ratkaisu.

ELY-keskus huomauttaa lisäksi, että vesien- ja merenhoidon edistämisen- ja toimeenpanotehtävät pohjautuvat suurelta osin samoihin valuma-aluekohtaisiin tavoitteisiin ja toimenpiteisiin, jonka takia niiden yhteinen tehokas koordinointi on kustannustehokkainta tavoitteiden ja tulosten näkökulmasta. Suuri osa toimenpiteistä ovat ennallistamishankkeita, joiden kohdentaminen valuma-alueelle palvelee sekä vesien- että merenhoitoa. Koordinoinnin näkökulmasta ja edellä mainituista syistä tulisi vielä harkita vesienhoidon ja merenhoidon edistämistehtävien sijoittamista vesienhoitoalueita koordinoiviin elinvoimakeskuksiin.

Koska elinvoimakeskuksiin ei niiden tehtävien perusteella sijoitu kovinkaan paljon vakinaista luonnonsuojelu- tai vesienhoidon henkilöstöä, on uusien, erityisesti isojen EU-hankkeiden, valmistelu hyvin haastavaa. Riskinä onkin, että elinvoimakeskukset eivät pysty juuri käynnissä olevien EU- ja muiden hankkeiden jälkeen uusia hankehakemuksia valmistelemaan esim. luonnonsuojelun ja vesienhoidon toteuttamisessa, mikä heikentää viraston kykyä vastata sille osoitetuista tehtävistä. Tämä vaatii sekä elinvoimakeskusten resurssien tarkastelua että sekä Lupa- ja valvontaviraston hankkeisiin osallistumismahdollisuuksien selvittämistä.

Lopuksi on todettava, että uudistus on laaja, aikataulultaan erittäin haasteellinen ja vaikutuksiltaan moniulotteinen. Maassa on toteutettu huomattavia rakenteellisia uudistuksia, joilla on ollut merkittäviä vaikutuksia niin talouden, eri toimijoiden roolien kuin asiakkaidenkin näkökulmasta. Hyvinvointialueiden toiminnan kriisiytymisen vaikutukset ovat olleet varsin merkittäviä ja luovat vakavia paineita koko kansantaloudelle. Kokonaisuus on aluehallinnonuudistuksessa varsin monitahoinen ja huomioon otettavien rajapintojen määrä on hengästyttävä, joten esitettyjen muutosten vaikutuksia tulisi arvioida huolellisemmin ja peilata niitä suunniteltujen toimialueiden toimintaympäristöön ja alueellisiin erityispiirteisiin. Erityisesti tämä huoli koskee edellisessä kappaleessa mainittua asetustasoa, joka sisältää tulevien elinvoimakeskusten palvelukokonaisuutta hämärtäviä esityksiä uusista erikoistumistehtävistä, keskitettyjen erikoistumistehtävien vastuujärjestelmien vaihtamisesta ja loogisten tehtäväkokonaisuuksien pilkkomisesta.

Takala Timo
Etelä-Pohjanmaan ELY-keskus